

HRY A ÚLOHY KOCÚRA TIMA

ALEBO

NEŽ PÔJDEM DO ŠKOLY II.

ROZVOJ A OVERENIE ŠKOLSKEJ ZRELOSTI

AUTORKA: RENATA ŠPAČKOVÁ

ILUSTRÁTORKA: ŠÁRKA SVOBODOVÁ

ODBORNÁ EDITORKA: MILENA LUČIVJANSKÁ

OBSAH

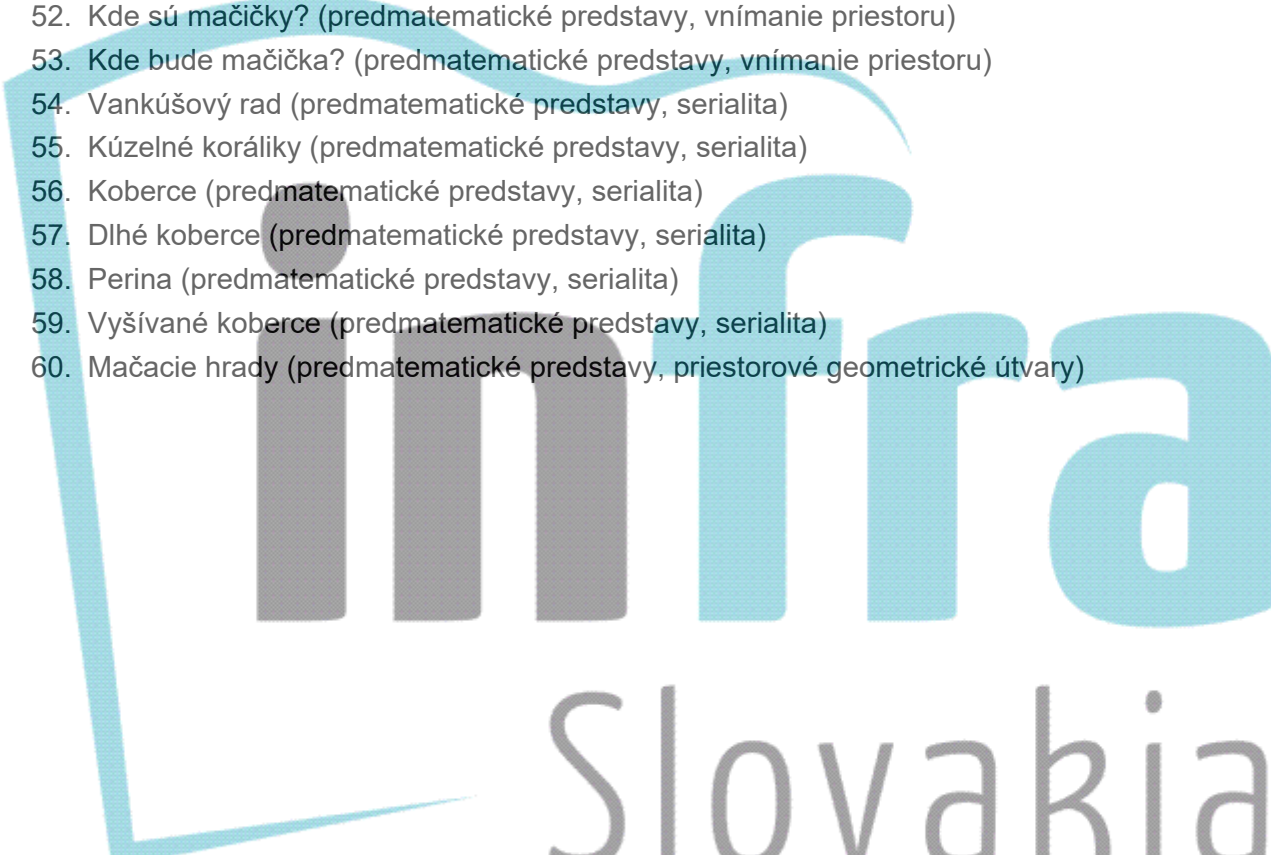
Úvod	7
1. Aktivity a hry zamerané na rozvoj pohybových zručností	9
2. Aktivity a hry zamerané na rozvoj rečových schopností	23
3. Aktivity a hry zamerané na rozvoj zrakového vnímania	28
4. Aktivity a hry zamerané na rozvoj sluchového vnímania	35
5. Aktivity a hry zamerané na rozvoj hmatového vnímania	41
6. Aktivity a hry zamerané na rozvoj chuťového a čuchového vnímania	44
7. Aktivity a hry zamerané na rozvoj predmatematických predstáv	46
8. Aktivity a hry zamerané na rozvoj vnímania priestoru	50
9. Aktivity a hry zamerané na rozvoj vnímania času	54
10. Aktivity a hry zamerané na rozvoj pozornosti	57
11. Aktivity a hry zamerané na rozvoj sociálnych zručností	61
Pre rodičov	65
Literatúra	67

ZOZNAM PRACOVNÝCH LISTOV

1. Mačacie tiene (zrakové vnímanie)
2. Cesta medzi kľbkami (zrakové vnímanie)
3. Myši útek (zrakové vnímanie)
4. Stratené kľbká v tráve (zrakové vnímanie)
5. Mačky na strome (zrakové vnímanie)
6. Trošku iná mačička (zrakové vnímanie)
7. Čo majú mačičky rady? I. (zrakové vnímanie)
8. Veselé loptičky (zrakové vnímanie, predmatematické predstavy)
9. Čo chýba Timovi? (zrakové vnímanie, zraková pamäť)
10. Čo chýba Micke? (zrakové vnímanie, zraková pamäť)
11. Čo chýba Timovi a Micke? (zrakové vnímanie, zraková pamäť)
12. Rovnaký obrázok (zrakové vnímanie)
13. Tajomné hrady (zrakové vnímanie)
14. Nájdi rozdiel (zrakové vnímanie)
15. Obrázok plný nezmyslov I. (zrakové vnímanie)
16. Obrázok plný nezmyslov II. (zrakové vnímanie)
17. Koľko bodiek? (sluchové vnímanie)
18. Vyfarbi bodky (sluchové vnímanie)
19. Dolep bodky (sluchové vnímanie)
20. Čo tam patrí? I. (sluchové vnímanie)
21. Čo tam patrí? II. (sluchové vnímanie)
22. V detskej izbe (sluchové vnímanie)
23. Ovocné koláče (sluchové vnímanie)
24. Aké to je? I. (sluchové vnímanie)
25. Aké to je? II. (sluchové vnímanie)
26. Čo nájdú mačky? (sluchové vnímanie)
27. Čo majú mačičky rady? II. (zrakové vnímanie, sluchové vnímanie)
28. Čo sa ukrýva v detskej izbe? (sluchové vnímanie)
29. Pod perinou (sluchové vnímanie)
30. Čo bude v škatuľke? (sluchové vnímanie)
31. Korále na mačací bál (predmatematické predstavy)
32. Lopty v košíku (predmatematické predstavy)
33. Rozdeľovanie kľbiek (predmatematické predstavy)
34. Rozdeľovanie loptičiek (predmatematické predstavy)
35. Spravodlivé delenie I. (predmatematické predstavy)
36. Spravodlivé delenie II. (predmatematické predstavy)
37. Rozdeľovanie loptičiek (predmatematické predstavy)
38. Rovnako a menej kľbiek (predmatematické predstavy)
39. Rôzne veže (predmatematické predstavy)
40. Farebné gombíky (predmatematické predstavy)

41. Farebné vankúše (predmatematické predstavy)
42. Domčeky s mnohými oknami (predmatematické predstavy)
43. Dominové hrady (predmatematické predstavy)
44. Klbko, hop do košíčka (predmatematické predstavy)
45. Krátke a dlhé mašle (predmatematické predstavy)
46. Misky na granuly (predmatematické predstavy)
47. Čo patrí Timovi? (predmatematické predstavy, vnímanie priestoru)
48. Mačacie stretnutie (predmatematické predstavy)
49. Na konári (predmatematické predstavy, zrková pamäť, vnímanie priestoru)
50. Kto sedí pri miske? (predmatematické predstavy, vnímanie priestoru)
51. Klbká (predmatematické predstavy, vnímanie priestoru)
52. Kde sú mačičky? (predmatematické predstavy, vnímanie priestoru)
53. Kde bude mačička? (predmatematické predstavy, vnímanie priestoru)
54. Vankúšový rad (predmatematické predstavy, serialita)
55. Kúzelné koráliky (predmatematické predstavy, serialita)
56. Koberce (predmatematické predstavy, serialita)
57. Dlhé koberce (predmatematické predstavy, serialita)
58. Perina (predmatematické predstavy, serialita)
59. Vyšívané koberce (predmatematické predstavy, serialita)
60. Mačacie hrady (predmatematické predstavy, priestorové geometrické útvary)

mimra

Slovakia

Než začnete listovať v publikácii...

Druhý diel metodickéj publikácie voľne dopĺňa prvý diel „Hry a úlohy kocúra Tima alebo než pôjdem do školy“ a rozširuje možnosti, ako obohatiť činnosť s deťmi o nové podnety. Súborom detí opäť sprevádza kocúr Tim a jeho mačací kamaráti Micka, Murko a Líza.

Teoretická časť publikácie je zameraná predovšetkým na oblasti, v ktorých má dieťa pred vstupom do školy dosiahnuť zrelosť a pripravenosť, aby bolo v škole úspešné. Ako nové v publikácii ponúkame kapitoly, ktoré sa venujú zmyslom (čuch, chuť, hmat), ale i sociálnym zručnostiam.

Každú teoretickú kapitolu uzatvárajú praktické námety na hry a činnosti s deťmi rozvíjajúce danú oblasť.

Okrem týchto námetov sú súčasťou publikácie aj obľúbené pracovné listy, ktoré sú zamerané predovšetkým na sluchové a zrakové vnímanie, podporu predmatematických predstáv, zrakovej pamäti a pozornosti. Obrázky mačacej skupinky detí nielen motivujú na prácu s pracovným listom, ale ponúkajú i možnosť obrázky vyfarbiť, a vytvoriť si tak farebné ilustrácie.

Veríme, že metodická publikácia sa znova stane vítaným a zaujímavým pomocníkom a radcom pri príprave detí na požiadavky, ktoré na ne v blízkej budúcnosti bude klásať škola.

R. Špačková, Š. Svobodová a M. Lučivjanská

HRY A AKTIVITY NA ROZVOJ ŠKOLSKEJ ZRELOSTI

Aktivity, hry a námety sa týkajú oblastí:

1. ROZVOJ POHYBOVÝCH ZRUČNOSTÍ
2. ROZVOJ REČOVÝCH SCHOPNOSTÍ
3. ROZVOJ ZRAKOVÉHO VNÍMANIA
4. ROZVOJ SLUCHOVÉHO VNÍMANIA
5. ROZVOJ HMATOVÉHO VNÍMANIA
6. ROZVOJ CHUŤOVÉHO A ČUCHOVÉHO VNÍMANIA
7. ROZVOJ PREDMATEMATICKÝCH PREDSTÁV
8. ROZVOJ VNÍMANIA PRIESTORU
9. ROZVOJ VNÍMANIA ČASU
10. ROZVOJ POZORNOSTI
11. ROZVOJ SOCIÁLNYCH ZRUČNOSTÍ

1. AKTIVITY A HRY ZAMERANÉ NA ROZVOJ POHYBOVÝCH ZRUČNOSTÍ

ROZVOJ OBRATNOSTI I MOTORICKÝCH ZRUČNOSTÍ

Po narodení má dieťa nedostatočne zrelú motoriku, a teda nie je schopné predvádzať kontrolované pohyby. Vývoj pohybov, ktoré dieťa môže samostatne ovládať, začína od hlavy a postupuje smerom dolu. Smerom od stredu tela potom ovládanie pohybu postupuje smerom k vonkajším častiam – prstom. Novorodenec ovláda otáčanie hlavičky, potom dochádza ku kontrole pohybu krku. Ovládanie pohybov rúk začína pri pažiach a postupuje smerom k jednotlivým prstom.

Okolo druhého roku života dochádza u dieťaťa k rozvoju **grafomotoriky**. Dieťa sa zoznamuje s kresliacim materiálom a s obľubou čmára po veľkých plochách – napríklad na hárok papiera, na tabuľu, ale maliarske pokusy môžu skončiť i na stene.

Hrubá motorika sa vyvíja skôr než jemná. Bezproblémový pohybový vývoj dieťaťa je podstatný pre správny nástup reči. Jeho podmienkou je postupne sa zdokonaľujúca motorika hovoriť. Ak dôjde k oneskoreniu motorického vývoja, dosť často býva súbežne oneskorený i vývin reči.

S rozvojom reči je spojený **rozvoj myslenia**. Rozvoj hrubej motoriky je podstatný pre rozvoj vyšších funkcií, inak by dochádzalo k tomu, že reč a myslenie budú stagnovať. **Pohybové schopnosti, reč a myslenie sa navzájom ovplyvňujú. Rozvoj pohybových schopností je teda tiež základom pre rozvoj školskej zrelosti.**

Rozvoj pohybových schopností je dôležitý od útleho veku dieťaťa, avšak nie v zmysle špecializovaného športového tréningu, ale formou rozvoja prirodzeného pohybu, ktorý radíme do oblastí hrubej motoriky.

Ako si teda vysvetliť pojem „motorika“? **Motorika zahŕňa súbor pohybových činností a schopností ľudského tela.** Na motorike sa podieľajú kostrové svaly riadené nervovou

Zábavné otázky – obľúbené sú hry s otázkami, kedy sa pýtame a deti správne odpovedajú. Napríklad: *Čo nám dáva ovca, krava, sliepka? Z čoho sa vyrába sveter, jogurt, stôl? Kto býva v jazere, v lese, na dvore?* Deti by mali odpovedať celou vetou. V obmene sa deti môžu pokúsiť vytvárať otázky pre iné deti samy.

ROZVOJ ZMYSLOVÉHO VNÍMANIA

Zmysly nám sprostredkujú aktívny kontakt so svetom. V dnešnej, technikou zaplavenej dobe, sa dieťa často stáva iba **konzumentom podnetov**. Klasickým príkladom je príliš časté používanie počítačov alebo tabletov, kedy dochádza k nadmernému zaťaženiu len jednej časti mozgu, čo prináša skorý psychický útlm. Neaktívna časť mozgu je v útlme stabilne. Dieťa pasívne preberá informácie, ktoré sú už hotové, spracované, o ktorých nemusí premýšľať.

Pre dieťa je prínosnejšie **zapojenie všetkých zmyslov, pohybovej zložky i fantázie**. Ideálne je, pokiaľ dieťa môže športovať, tvoriť, aktívne spoznávať svet okolo. **Skúsenosti z reálneho**, nie z virtuálneho sveta podporujú u dieťaťa nárast predstavivosti, myslenia, fantázie, reči i zmyslového vnímania.

Zrak, sluch, čuch, chuť a hmat nám sprostredkujú každodenný kontakt so svetom a umožňujú poznávať, komunikovať, vstrebávať ďalšie informácie z okolitého sveta.

3. AKTIVITY A HRY ZAMERANÉ NA ROZVOJ ZRAKOVÉHO VNÍMANIA

Zrak nám sprostredkúva najmenej jednu tretinu informácií. Zapája sa do mnohých každodenných činností od bežného sledovania okolia po cieľené prezeranie obrázkov a kníh. Zrakové vnímanie pomáha rozlišovať základné vlastnosti predmetov, vrátane detailov. Prostredníctvom zraku získavame **potrebné informácie z nášho okolia**.

Úzko súvisí s rozvojom rozumových schopností. Vďaka nim rozumieme ľahšie tomu, čo vidíme. Za bežných okolností je dieťaťu denne ponúkaných množstvo zrakových podnetov a skôr hrozí, že môže byť nadbytkom zrakových informácií ohrozené a presýtené. Veľké, nevyberové množstvo hračiek, knižiek vedie skôr k **povrchnému vnímaniu a brzdí kvalitný rozvoj zrakového vnímania**. Nové a ďalšie podnety spôsobujú, že dieťa vlastne nevie, čo si má vybrať, a pri žiadnej aktivite, činnosti nevydrží.

Zrakové vnímanie dieťaťa rovnako ako ďalšie oblasti zmyslového vnímania vekom dozrieva. Pred nástupom do školy však zrakové vnímanie dieťaťa umožňuje, aby následne dokázalo čítať, písať, počítať. Plne dozrieva u väčšiny detí okolo šiesteho roku života, ale existujú i individuálne rozdiely.

Nielen učitelia, ale i rodičia by si mali uvedomiť, že každá z schopností potrebuje na rozvoj správny čas. Pokiaľ je vhodná doba premeškaná, je nutné pristúpiť k nácviku zručnosti a schopnosti, a to sa týka i zrakového vnímania.

Problémy a ťažkosti v zrakovom vnímaní následne komplikujú dieťaťu ďalšie učenie a negatívne vplyvajú na školskú úspešnosť. Nedostatočná zraková pamäť spôsobí, že dieťa

Obmena: Deti napodobňujú i iné zvieratká a spievajú ako psy, hady, koníky, sliepky a pod.

ČO POČUJEME V TICHU?

Pomôcky: Triangel.

Postup:

1. Deti sedia alebo ležia na koberci. Motivujeme ich tým, že si vyčarujú ticho, a budú ho počúvať. Odpovedáme na otázky *Aké je ticho? Ako ho počujeme?*
2. Môžeme využiť nástenné hodiny a ich zvuk, pokiaľ v miestnosti také so zvukom máme. Deklamujeme a deti sa môžu pridať:

*Tiky, tiky, hodiny,
tikajú nám celé dni.
A kto pekne ticho je,
ten hodiny počuje!*

3. Pri poslednom slove cinkneme na triangel a v miestnosti je vtedy už úplné ticho. Deti mlčia a sedia tak, aby nevytvárali žiaden zvuk. Načúvajú tichu. Rukami si môžu zakryť oči alebo si ich zavrieť. Po určitom čase znova udrieme na triangel a ticho „zrušíme“.
4. Deti následne hovoria o tom, čo v tichu počuli, či to boli zvuky, hlasy, hluky. Odkiaľ prichádzali, či im boli príjemné alebo či ticho rušili. Pokiaľ téma deti zaujme, hovoríme s nimi o tom, ako znie ticho, či sa im ticho páčilo, kde býva ticho (pod vodou, v hlbokom lese). Deti sa môžu pokúsiť vyjadriť, kde naopak býva veľký hluk, čo hluk spôsobuje, či sa im páči/nepáči a prečo.

TIP:

Deti sa môžu pokúsiť ticho nakresliť vodovými alebo temperovými farbami na väčší formát výkresu (napr. A3 alebo A2). Vnímame, aké farby deti na znázornenie ticha použili. Môžeme si aj zatancovať „tichý tanec“ na koberci, len v ponožkách s využitím stúh, šatiek a pod.

AKO PAPAGÁJ

Pomôcky: Žiadne.

Postup:

1. Na začiatku hry sme papagájom my. Vyslovíme vetu približne so 4 – 5 slovami.
2. Na náš pokyn deti vetu opakujú. Postupne vymýšľame ďalšie vety. Deti potom tieto vety podľa papagája opakujú jednotlivo, nie spoločne. V nasledujúcom kole sa tým, kto vymýšľa vety, stáva niektoré z detí.

Obmena: Namiesto vety vypovíme rad 4 – 5 slov, ktoré dieťa – papagáj zopakuje. Tento variant je náročnejší než zapamätanie si a zopakovanie celej vety.

ČO STIHNEŠ?

Pomôcky: Budík alebo stolové hodiny so sekundovou ručičkou, presýpacie hodiny, stopky, drobné športové potreby (lopta, švihadlo, obruč a pod.).

Postup:

1. Deťom ukážeme rôzne možnosti sledovania a merania času. Pozorujeme budík alebo iné vhodné hodiny so sekundovou ručičkou. Deti pozorujú jej pohyb, ako rýchlo obieha okolo ciferníka. Môžeme deťom povedať, že jedno obehnutie ručičky trvá jednu minútu. Napríklad Večerníček (rozprávka v TV pred spaním) trvá 10 takýchto minút.
2. Potom si skúsime otočiť a presypať presýpacie hodiny. Najskôr deti sledujú len pohyb sypkej náplne, potom sa pokúsime porovnať presýpanie so sekundovou ručičkou. Podobne môžeme využiť aj stopky. Deti vidia, že plynutie času pomáha merať sekundová ručička, presýpacie hodiny alebo digitálne čísla.
3. Deti si skúsia, koľko stihnú vykonať pohybov, než ručička obehne ciferník alebo než sa presypú hodiny. Skúsime napríklad:
  - robiť drepy,
  - skákať znožmo na mieste,
  - skákať na jednej nohe na mieste,
  - chytať loptu zo stredu hodenú dospelým,
  - chodiť po švihadle,
  - preskakovať švihadlo položené na podlahe,
  - skákať do obruče a von apod.

Metodická poznámka: Môžeme počítať výsledky jednotlivých detí alebo niektorej skupiny. POZOR – nejde o súťaž, ale skôr o zaujímavý pokus, zábavné porovnávanie. Stopky využijeme na rôzne merania – napr. ako dlho nám trvá, než prebehneme miestnosť tam a naspäť, ako dlho trvá, než všetci urobíme pár drepov a pod. Aktivitu realizujeme s celou triedou alebo so skupinou detí, čas sa ráta od začiatku aktivity a končí posledným pohybom dieťaťa v skupine. Opäť porovnáme, čo nám trvalo najdlhšie, čo stihneme zacvičiť najrýchlejšie a pod. Výsledky môžeme zapisovať do tabuľky. Potom si povieme, čo trvalo krátku dobu, čo dlhšie a prečo. Deti sa takto zábavným spôsobom v spojení s pohybom zoznámia s časovými pojmami.

ČO KEDY ROBÍŠ?

Pomôcky: Žiadne.

Postup:

1. Kladieme deťom otázky, v každej používame časové pojmy. Deti musia na časový pojem správne zareagovať, odpovedať realisticky a celou vetou.
2. Deti sedia v kruhu na podlahe, ten, kto správne odpovie sa postaví. Dospelý sa pýta:
  - *Čo robíš ráno?* (Dieťa odpovedá: *Ráno si vyčistím zuby. Ráno raňajkujem. Ráno si češem vlasy. A pod.*),
  - *Čo robíš na poludnie?* (Dieťa odpovedá: *Na poludnie si umývam ruky pred obedom. Na poludnie si na stôl pripravíme prestieranie a príbory. A pod.*),

Obmena II: Po dokončení stavby deti vyzveme, aby sa spoločne dohodli, či si vezmú na stavbu ešte nejaké kocky a či stavbu zmenia alebo doplnia.

SPOLOČNÉ KRESLENIE JEDNOU CERUZKOU

Pomôcky: Ceruzka, kancelársky papier formátu A3.

Postup:

1. Deti sa rozdelia do dvojíc a sadnú si vedľa seba za stôl. Na stole je položený papier.
2. Vyzveme deti, aby jedno z nich uchopilo ceruzku hore, druhé dolu. To dieťa, ktoré drží ceruzku dolu, ju vedie a kreslí obrázok, obrazec, čmáranicu. Dieťa, ktoré ceruzku drží hore, sa snaží prispôbiť sa tomu, ako je vedené. Po istom čase sa úlohy v dvojici vymenia.
3. Deti odprezentujú, čo spoločne nakreslili, čo im obrázok pripomína. Súčasne sa vyjadria, či sa im dobre kreslilo, čo bolo príjemnejšie, viesť ceruzku alebo prispôbovať sa.

Metodická poznámka: Na prvý pohľad sa aktivita môže zdať ľahká, ale nie je to tak, deti majú problém prispôbiť sa druhému, často majú obe snahu viesť ceruzku. Aktivitu môžeme zaraďovať opakovane a sledovať, do akej miery situáciu ovplyvňuje iné zloženie dvojíc. Pre deti je táto aktivita zaujímavou sociálnou skúsenosťou, ktorá prevláda nad výsledkom kreslenia.

Obmena: Ak deti zvládnu variant, pri ktorom spoločne kreslia čokoľvek, môžeme vyskúšať i kreslenie so zadaním a deti kreslia konkrétnu vec. Zadáme jednoduché námety: domček, slniečko, mrak, strom, kvetinka a pod.

Ďalšie námety na rozvíjanie sociálnych zručností detí predškolského veku:

Padák ako spoločný dom – do stredu miestnosti položíme na podlahu padák (starú plachtu, deku, záclonu). Deti sa okolo neho pohybujú v rytme hudby. Vo chvíli, keď sa hudba preruší, postavia sa deti na padák. Podmienkou je, že na ňom (v dome) musia stáť všetky zúčastnené deti. V ďalšom kole padák preložíme, čím vznikne menšia plocha – domček. Postupne v nasledujúcich kolách vždy padák skladáme a zmenšujeme plochu domčeka. Deti sa stále musia snažiť vojsť sa do domčeka. Predpokladáme, že si budú pomáhať, navzájom sa pridržia, sú ochotné sa k sebe pritnúť a pod.

Na stoličky (bez vyradovania) – hru hráme podľa známych pravidiel. Deti však z hry nevypadávajú, ale si sadajú na lono kamarátom. Hra končí vo chvíli, kedy už nie je možné sadnúť si k inému dieťaťu, a tak niektoré z detí zostane stáť. Dbáme na bezpečnosť. Deti usmerníme, že ako prvé sedí dieťa väčšie, naň si sadá menšie, ľahšie a pod.

Správne x nesprávne – na hru si pripravíme kartičky so smajlíkmi (veselý x smutný) alebo farebné kartičky (zelenú x červenú). Kladieme deťom otázky a tie reagujú tak, že ako správnu odpoveď ukazujú veselého smajlíka alebo zelenú kartu a ako nesprávnu odpoveď ukazujú smutného smajlíka alebo červenú kartu. Možnosti otázok: Je povolené prechádzať cez prechod pre chodcov na červenú? (nesprávne), Má dieťa sedieť v aute počas jazdy pripútané v autosedačke? (správne), Je správne pomôcť kamarátovi zaviazať topánky, keď to sám nevie? (správne), Je vhodné schovať kamarátovi hračku a nechať ju, keď ju hľadá? (nesprávne) a pod.

13. Tajomné hrady (zrakové vnímanie)

Tim a Micka si postavili z piesku tajomné hrady. Polovica každého hradu sa však po daždi zrútila. Dokresli ceruzkou druhú polovicu hradu podľa vzoru tak, aby bol hrad opäť celý. Ten hrad, ktorý sa ti páči viac, vyfarbi.

16. Obrázok plný nezmyslov II. (zrakové vnímanie)

Tim, Micka a Murko sa hrávajú na trávniku pred domom. Dnes je ale vonku veľa čudných vecí. Nájdi na obrázku všetky nezmysly a zakrúžkuj ich. Povedz, čo je nesprávne, a porozprávaj, ako by to malo na trávniku pred domom správne vyzerať.

23. Ovocné koláče (sluchové vnímanie)

Tim by rád všetkých prekvapil, a preto pripravuje ovocný koláč. Nájdi, pomenuj a vyfarbi všetko ovocie. To, čo medzi ovocie nepatrí, nájdi, pomenuj a prečiarkni.

45. Krátke a dlhé mašle (predmatematické predstavy)

Mačky sa občas zahrajú aj s mašľami. Mašľa, ktorá je najdlhšia, je červená, od nej o trošku kratšia je žltá. Najkratšia mašľa bude zelená a od nej o trošku dlhšia bude ružová. Stuhý vyfarbi pastelkami. Opíš, ako vyzerajú mačičky, ktorým jednotlivé mašle patria.

